

PİYASA EKONOMİSİ ÜZERİNE ÖZLÜ SÖZLER

(Derleyen: Prof.Dr.Coşkun Can Aktan)*

“Her birey kendi kişiliğinin ve mülkiyetinin mutlak efendisidir.”

John Locke

“Kapitalizm, mülkiyet hakkı dahil, bütün birey haklarını tanıyan, bütün mülkiyetin özel bireylerce sahiplenildiği bir sosyal sistemdir.”

Ayn Rand

“Bizim kuşağımızın unuttuğu şey, özgürlüğümüzün en önemli garantisinin özel mülkiyet sistemi olduğudur.”

Friedrich A.von Hayek

“Mülkiyet dokunulmaz ve kutsal bir hak olması nedeniyle, yasa ile belirlenen kamu ihtiyacı açıkça gerekmedikçe, adil ve peşin bir tazminat ödenmedikçe, kimse bu haktan yoksun bırakılamaz.”

Fransa İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi(Md 17.)

---

* Coşkun Can Aktan, *Yeni Global Gerçekler, İstanbul: TÜGİAD Yayınları, 2000.*

“...Şimdiye kadar verdiğimiz izahattan anlaşılması olacaktır ki, iktisadi ve mali görüşlerimizin esası bir taraftan devlet müdahalelerini asgariye indirmek diğer taraftan iktisadi sahada devlet sektörünü mümkün olduğu kadar daraltmak ve buna önem vermek suretiyle hususi teşebbüs sahasını mümkün olduğu kadar genişletmek diye ifade olunabilir.”

Adnan Menderes

“Demokratik bir iktisat siyaseti, hususi mülkiyete dayanan, ferdin iktisadi hürriyetini gözeten, hususi teşebbüsü esas tutan bir sistem olarak ifade edilebilir. Bugünkü iktidar bu umumi görüş çerçevesi dahilinde kalarak, devlete ancak iktisadi mevzularda muayyen vazife verilmesini bir esas olarak kabul etmekte ve devletin başlıca vazifesinin daha ziyade iktisadi faaliyetleri teşvik, tanzim ve murakebe etmekten, aynı zamanda hukuki ve iktisadi her türlü imkanları izhar ederek, hususi teşebbüse geniş ve emin iş sahası temin eylemekten ibaret olduğu kanaatindedir.”

Celal Bayar

“İnsanların siyasi topluma girmelerinin nedeni mülkiyetlerinin korunmasıdır.”

John Locke

“Kadınlara, oğullara, kantar kantar altın ve gümüşe, nişanlı atlar ve develere, ekinlere karşı aşırı sevgi beslemek, insanlara güzel gösterilmiştir.”

Kuran-ı Kerim, Al-i İmran Süresi:14

“İnsan kendi sahip olduğu işlerde daima çok çalışır.”

Papa Leo XIII

“Birçok kurdun sahip olduğu eşek sonunda bir kurt tarafından yenilir.”

Skolastik Çağ Atasözü

“Özel mülkiyet insan yaşamı için başlıca üç neden dolayısıyla gereklidir: ilk olarak, her birey bizzat sahip olduğu ve sorumluluğu altında bulunan şeyler için daha fazla çaba sarfeder. “Kollektif mülkiyette ve sorumluluğun bir çok kimse arasında paylaştırıldığı durumlarda her birey daha az çalışır ve sorumluluğu başkasına yüklemeye çalışır. İkinci olarak, eğer her bireyin bir işte kendi sorumluluğu olursa bu durumda işler daha iyi ve etkin bir şekilde yapılır. Üçüncü olarak, herkes kendi sahip olduğu şeylerle yetindiği(re sua contestus est) bir ortamda insanlar arasında barış daha iyi tesis edilir.”

St.Thomas Aquinas

“Avrupa’daki bütün büyük monarşilerde, eğer hükümdarın sahip olduğu topraklar özel mülkiyet olsaydı birkaç yıl içerisinde daha verimli olurdu ve daha fazla ürün elde edilirdi.”

Adam Smith

“Bu topraklar bizimdir. Hiç kimsenin bizi bu topraklardan kovmaya hakkı yoktur. Çünkü biz bu toprakların ilk sahibiyiz. Büyük Ruh bu yerleri bize verdi.”

Tecumsah

(Shawnees Yerlilerinin Şefi)

“Mülkiyeti ortak olarak kullanan insanlar arasında sık sık anlaşmazlık çıktığını çok iyi biliyoruz.”

St.Thomas Aquinas

“Özel mülkiyet emeğin doğal meyvasıdır.”

Papa Pius XII (Eugenio Pacelli)

“Kendi çıkarını düşünmeyen veya kendi evi yerine devletin sahip olduğu konutları dayayıp döşeyen bir kimse bulamayız. Özel mülkiyetin geliştiğini, buna karşı devletin ya da bir topluluğun sahip olduğu mülkiyetin yetersiz bakım ve kötü yönetim sonucu iyi durumda olmadığını görürüz. Aristo der ki ‘kendi işinde çalışan bir kimsenin duyduğu zevk bambaşkadır’... Evrensel sevgi bile kollektif mülkiyete daha iyi bakmayı sağlayamaz, fakat özel çıkar bunu başaracaktır. Böylece bireylerin sahip olduğu mallar artacaktır.”

Tomas de Mercado

“Bizim doktrinimiz özel mülkiyete dayalıdır. Komünizm ise sistematik yağmacılığa dayalıdır.”

Frederic Bastiat

“Toplumun bekası ve refahı için mülkiyet hakkı varolmalıdır.”

Thomas Hodgskin

“Bize göre hususi mülkiyet ve şahsi hürriyete dayanan bir iktisat rejiminde, iktisadi sahanın asıl olarak ferde veya şirket halinde hususi teşebbüse ait olması lazımdır.”

Adnan Menderes

“Malların ucuzluğu ve kalitesi ancak üreticilerin serbest bırakılması ve rekabet ile etkin bir şekilde sağlanabilir.”

John Stuart Mill

“Serbest rekabet topluma yüklediği maliyetten daha değerlidir.”

Oliver Wendell Helmes

“Mübadelelerin erdemi mübadele yapan insanların refahının artmasıdır.”

Frederic Bastiat

“Rekabet insanın amaçlarına ulaşması için en etkin keşif yoludur.”

Friedrich A.von Hayek

“Rekabetin serbestçe işlemesine imkan verilmelidir. Hiçbir kuvvet serbestliğe engel olmamalıdır. Tersine, serbestlik ve hürriyet, topluluğun nihai gayesi ve yüksek değeri olmalıdır. Ekonomik teşebbüslerde serbestliğin, ancak politik hürriyetin mevcut olduğu oranda mümkün olabileceğine inanmış bulunuyorum.”

Ludwig Erhard

“Her insan adalet yasalarını ihlal etmediği sürece kendi çıkarını istediği şekilde gözetmeye, sahip olduğu sanayi ve sermayeyi diğer insanlarla rekabete sokmaya tamamen özgür bırakılmıştır.”

Adam Smith

“Rekabet endüstriyel etkinliğin artması için gereklidir... Rekabet, üreticileri israfları ortadan kaldırmaya zorlar ve maliyetleri azaltarak başkalarından daha ucuza mal satmalarına olanak sağlar.”

Clair Wilcox

“Bir at, eğer arkasında onu takip eden ve yakalayacak başka atlar yoksa, hiçbir zaman çok hızlı koşmaz.”

Ovid

“Kapitalizmin dış politikasının özü serbest ticarettir; yani ticarete konulan duvarların, korumacı gümrüklerin ve özel imtiyazların kaldırılmasıdır; dünya ticaretinin, birbirleriyle doğrudan ilişki de bulunan bütün ülkelerin vatandaşları arasında, serbest uluslararası değişim ve rekabete doğru yolların açılmasıdır.”

Ayn Rand

“Korumacılık gerçekte tüketiciyi sömürmek demektir.”

Milton Friedman

“Ticaret serbest bırakıldığında daha fazla büyür ve gelişir.”

Edmund Burke

“Ticaret barışçı bir sistemdir, fertleri olduğu kadar milletleri de birbirlerine yararlı kılmak suretiyle insanlığı birbirine yakınlaştıracak biçimde işler.”

Thomas Paine

“Ticaretin olmadığı bir çöl ülkesinde iyi bir yol yapılmaz.”

Adam Smith

“Serbest ticaret sisteminde her ülke emek ve sermayesini en fazla yararlanacağı mal ve hizmet üretimine tahsis eder. Bu şekilde, bir ülkenin kendi avantajını ve yararını düşünmesi ile evrensel fayda arasında yakın ilişki vardır. Sanayiye teşvik etmek, zekayı ödüllendirmek, doğanın verdiklerini doğru bir şekilde kullanmak emeğin daha etkin dağılımını sağlar. Bunun neticesinde üretim artar, genel fayda yükselir... Medeniyet ve evrensel milletler topluluğu gelişir.”

David Ricardo

“Portekiz’de şarabın üretilmesi için bir yılda 80 işçi, kumaşın üretilmesi için ise 90 işçi gerekli olabilir. Bu durumda Portekiz’in şarap ihraç ederek kumaşı daha ucuz ürettiği İngiltere’den ithal etmesi daha avantajlı olabilir.”

David Ricardo

“Ticaret ile uğraşmak milletleri uzlaştırır, savaşları engeller, barışı güçlendirir; bireylerin faaliyetlerinin toplum yararına olmasına hizmet eder.”

Hugh of St. Victor

“Malların ucuzluğu ve iyi kalitesi ancak üreticilerin ve satıcıların tamamen serbest bırakılması ile etkin bir şekilde sağlanılabilir.”

John Stuart Mill

“Mısır kanunları ne demektir?

Cevap: Mısır kanunları, çalışanların ürettikleri malları arazi sahiplerinin dükkanları dışında başka bir yerde değiştirememeleri demektir. Peki bu kanunlardan kimler yararlanır? *Cevap:* Pek tabi ki, bunları destekleyen arazi sahipleri.”

T.Perronet Thopmsan

“Sosyal yaşamda kazanılan iki büyük değer vardır: Bilgi ve ticaret.”

Ayn Rand

“Ticaret serbest bırakıldığında daha fazla büyür ve gelişir.”

Edmund Burke

“Genel olarak ticaret ve işbölümü ne kadar serbest olursa; ve rekabet mevcut olursa halk o ölçüde fazla fayda sağlar.”

Adam Smith

“Eğer ürettiğimiz malı bir başkası daha ucuza üretiyorsa, o ülkenin malını satın almamız daha iyidir.”

Adam Smith

“Bizler, mum üreticileri yabancıların düşük fiyatla mal satmalarından dolayı adil olmayan bir rekabet karşısında eziliyoruz. Müşterilerimiz bizlerden mal almıyorlar ve bizimle çalışan yan sanayiler de zarar içerisindedirler. Bu yabancılar güneş gibi yakıcılar! Lütfen, meclisten bir yasa geçirerek bütün pencereleri ve delikleri kimsenin içeri girmemesi için kapatın. Böylece yurt içindeki üreticiler teşvik edilecekler. Tarım iyileşecek, balina yağı talebi artacak, bu önlemler gemiciliği ve savunma sanayiini geliştirecektir. Ayrıca istihdam genişleyecek ve bundan herkes istifade edecektir. Biz ülkemize her zaman iyi hizmet ettik ve minnetle korunmamızı talep ediyoruz.”

Frederic Bastiat

“Tekel kuran veya kurmaya teşebbüs eden her kişi veya başka kişi ve kişilerle işbirliği yaparak eyaletler arasında veya yabancı milletler arasındaki ticareti engelleyen kimseler suçlu olarak kabul edileceklerdir.”

Sherman Anti-Trost Yasası, 1890

“Eyaletler ve yabancı milletler arasındaki ticareti engelleyen tröst, gizli anlaşmalar ve benzeri her türlü sözleşmenin illegal olduğu iş bu yasada deklere edilmektedir.”

Sherman Anti-Trost Yasası, 1890

“Liberalizmin spontan koordinasyon ilkesi; kaynakların dağılımı, mal ve hizmetlerin bölüşümü ve ürünlerin tercihi konularında herhangi bir politik karara gerek olmaksızın ekonominin daha iyi işleyeceğini ve bireysel çıkarların uzlaştırılabileceğini savunur. Bir toplumda ekonomik konularda politik karar alma alanının daraltılması, piyasa ya da teşebbüs ekonomisine işlerlik kazandırır. Piyasa ekonomisi elbette politik-yasal düzenden tamamen bağımsız bir şekilde işlemez. Bütünüyle kamusal veya kolektif

özelliğindeki mal ve hizmetlerin arz edilmesi, bireyler arasındaki sözleşmelerin yürürlüğe konulması ve bireysel hak ve özgürlüklerin korunması açısından devlete gerek vardır. Devletin ya da politikanın bu sınırlı görev ve fonksiyonu en iyi bir şekilde klasik iktisatçılar tarafından anlaşılmıştır.”

James M.Buchanan

“Herşeyin üzerine fiyatını koy ve gerçeği bil.”

Anonim

“Parasını, satın alanın ödeyeceği her şey değerlidir.”

Publius Syrus

“Malların fiyatları, milletin serveti, emeğin fiyatı, nüfus büyümesi birbirleriyle alakalıdır; bunlar doğal bir ahenk içerisinde dengededirler; ticaret ve rekabet tamamen serbest bırakıldığında bu uyum daima sağlanır.”

Anne Robert Jacques Turgot

“Piyasa, müteşebbisler ve spekülörlerin kar ya da rant sağlamak, klasik iktisatçıların ise entelektüel zevklerini tatmin etmek için keşfettikleri bir şey değildir. Piyasa, emeğin en uygun ve yararlı işlere kanalize edilebildiği bir düzendir.”

Walter Lipmann

“Ekonomik yaşamı merkezi bir otorite mi düzenler, yoksa sayısızca bireyler kendi kararlarını kendileri mi alırlar?”

Walter Eucken

“Dünyaya ve insanlara, çalışan

kimselere, ekonomik faaliyetlere ve üretilen mallara şöyle bir baktığımızda ilk sorulacak soru şu olabilir: Bunun altındaki sistem ve düzen nedir?”

Walter Eucken

“Spontan ekonomik düzen organize düzenden daha etkindir... Bireysel özgürlük ve tercih özgürlüğü olmadan spontan düzen gerçekleştirilemez.”

Lord Coleraine

“Milletlerin gelişmesi ve ilerlemesi insan dizaynının bir sonucu değil, insan faaliyetlerinin bir sonucudur.”

Adam Ferguson

“Özel teşebbüslerin gelecekte ne kadar mal üreteceklerini önceden ilan etme düşüncesi başından sonuna kadar tamamen yanlıştır. Planlama, rekabetçi piyasanın ve serbest teşebbüsün mahvedilmesi demektir.”

Friedrich A. von Hayek

“Ticari ve sınai faaliyetlerin devlet tarafından planlanmasının gerisinde, gelecekte gerekli olacak tüketim malları ihtiyacının devlet tarafından sınai teşebbüslerden daha iyi bilineceği inancı yatmaktadır. Devlet gelecekte üretilecek malların ne kadar olması gerektiğini birkaç yıl öncesinden bunları bizzat üreten teşebbüslerden daha iyi nasıl bilebilir? Bir devlet kuruluşu (daha da kötüsü, planlama komitesi) gelecekte

tüketicilerin tercihlerini ve zevklerini, teknolojik yenilikleri ve saire faktörleri önceden doğru olarak nasıl saptayabilir.”

Friedrich A. von Hayek

“Asıl mesele planlama ya da planlamama değildir. Toplumun baskı altında tutmak ya da özgür bırakmaktır. Mesele, toplumun özgürlük adını verdiğimiz görünmez el tarafından mı idare edileceği ya da zorlama adını verdiğimiz görünür el tarafından mı idare edileceğidir.”

G. Warren Nutter

“Özgür toplumu savunmak isteyen bir kimse, özgür toplumun vazgeçilmez temelini birey hakları ilkesi olduğunu bilmelidir. Birey haklarını muhafaza etmek isteyen bir kimse, kapitalizmin birey haklarını karşılayabilecek ve koruyabilecek tek sistem olduğunu anlamalıdır.”

Ayn Rand

“Devlet ne kadar “planlarsa” bireyler için planlama o kadar zorlaşır.”

Friedrich A. von Hayek

“Serbest Sistem'in ne demek olduğunu henüz tam anlamıyla kavramış değiliz. Ne “kapitalizm” ne de “laissez faire” doğru bir şekilde serbest sistemi ifade etmektedir. Bu iki kavram, serbest sistemi savunanlardan çok düşmanları tarafından daha iyi bilinmektedir. “Kapitalizm”, serbest sistemin ifade ettiği anlamın sadece kısmi bir yönünü oluşturur. Kapitalizm sadece kapitalistlerin fayda sağladığı bir sistemmiş gibi yanlış değerlendiriliyor. Halbuki, kapitalizm teşebbüslere bir disiplin getirir ve bunun

üzerine şirket sahipleri ve yöneticileri daha çok çalışmak zorunda kalır. “Laissez faire” kuralı, serbest sistemin ana ilkesinden başka bir şey değildir. Bu ilke devletin gücünün kötüye kullanılmasını eleştirir, fakat hiçbir zaman devletin yapması gereken görevleri doğru bir şekilde tespit edememiştir. Aynı şekilde, “serbest teşebbüs” ve “piyasa ekonomisi” gibi kavramlar da ekonomik birimlerin serbest ve özgür hareket etmelerinden fazla bir anlam ifade etmemektedir.”

Friedrich A. von Hayek

“Doğanın bir gereği olarak insanoğlu kendisi için zararlı olan şeyden kaçır, kendisi için iyi olan şeyleri, yani “*bonum sibi*”yi ister ve arzular.”

Thomas Hobbes

“Herkes kendi avantajını en iyi bilir ve değerlendirir.”

Lord Acton

“Her birey, sahip olduğu sermayeyi en yüksek üretim sağlayacağı sanayiye yönlendirir. Bunun bir sonucu olarak emek toplumun yıllık gelirlerinden alabileceği en yüksek payı alır. Birey, bunu yaparken, ne toplumun çıkarını artırmayı amaçlar, ne de bunu ne ölçüde yaptığını bilir. Birey, sadece kendi özel çıkarını gözetir ve bu amacını gerçekleştirirken görünmez bir el onun hiç düşünmediği başka amaçlara da hizmet etmesini sağlar. Birey kendi çıkarını gözeterek toplumun çıkarına hizmet etmiş olur ve bireyin bu hizmeti eğer topluma hizmet etmeyi amaçlamış olsaydı yapacağı hizmetten ve katkıdan daha fazla olurdu.”

Adam Smith

“Bireysel çıkarın olmadığı yerde başka bir çıkar sözkonusu değildir.”

James M.Buchanan

“Çalışmasının karşılığında ücret isteyen bir emekçinin, sattığı mal karşısında bir kar bekleyen tüccarın, verdiği tavsiye dolayısıyla muayene ücreti bekleyen bir doktorun, verdiği vaaz karşılığında ‘yaşamak için’ bir gelir beklentisi içerisinde olan bir rahibin davranışının gerisinde yatan çıkarıcılık sadece meşru değildir, aynı zamanda gereklidir.”

Herbert Spencer

“Sadece kendi çıkarı için hizmet etmeyi amaçlayan bireyler sonuçta ‘niyet etmedikleri’ kendi özel çıkarlarını ‘bir görünmez el kanalıyla’ artırırlar.”

Milton Friedman

“Özel çıkarın her zaman kamu çıkarı doğrultusunda hareket ettiği doğru bir önerme değildir. Bireyler genellikle birbirlerinden haberdar olmadan kendi çıkarlarının peşinde koşarlarken ne sonuca ulaşılacağı konusunda hem cahildirler, hem de zayıftırlar.”

John M. Keynes

“Zeus, rasyonel hayvanın doğasını öyle yarattı ki, bunlardan topluma bir hizmet ve katkı sağlamayanlar, kendileri için de iyi bir şey elde edemediler. Bu şu anlama gelmektedir; her şeyi kendi çıkarı ve yararına yapmak anti-sosyal değildir.”

Epiktetus

“İnsanlar önce kendi mutluluklarını tatmin ederek, başkalarının mutluluklarının sağlanmasına hizmet edebilirler.”

John Stuart Mill

“İnsanlar, bireysel çıkarlarının peşinde koşarlarken, tanımadıkları ve bilmedikleri başka kimselerin ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olurlar.”

Friedrich A. von Hayek

“Akşam yemeğimizi kasap, biracı veya fırıncının iyilikseverliğine değil, fakat onların şahsi çıkarlarına borçluyuz. Biz onların insani duygularına değil, kendi çıkarımıza bakarız. Ancak onlarla konuşurken, kendi çıkarlarımızdan değil, onların sağlayacağı çıkarlardan ve avantajlardan sözederiz. Dilencilerden başka hiçbir kimse başkalarının merhamet duygularına daha çok güvenme yolunu seçmez. Hatta dilenciler bile tamamen bu tür bir duyguya sahip değildirler.”

Adam Smith

“Hiç kimse bir köpeğin başka bir köpekle adil bir kemik değiş-tokuşu yaptığını görmemiştir. Aynı şekilde, hiç kimse bir hayvanın başka bir hayvana hareketlerle ya da kendi doğal sesiyle, ‘bu benim, o senin’; ‘sendekine karşılık kendiminkini sana vermek istiyorum’ dediğini görmemiştir. Bir hayvan bir insandan ya da başka bir hayvandan bir şey almak istediğinde, o insanın ya da hayvanın yardım etmesini sağlamak için onu kandırmaktan başka yol bilmez. Köpek yavrusu anasına yaltaklanır, yemek yiyen efendisinin onu da görmesini isteyen spanyel bin türlü şaklabanlılıkla dikkat çekmeye çalışır. Bazen insanın da kendi hemcinslerine karşı

aynı oyunlara başvurduğu olur, istediğini yaptırmak için başka bir yolu kalmayınca türlü yaltaklanmalar, alçaltıcı hareketlerle karşısındakini yumuşatmaya çalışır.”

Adam Smith

“Tabiat insanı iki egemen efendinin yönetimi altına koymuştur: Acı ve zevk. Ne yapamayacağımızı olduğu gibi, ne yapmak zorunda olduğumuzu da tayin eden sadece onlardır. Bir yandan doğru ve yanlışın ölçüsü, öte yandan da neden ve sonuç zincirleri, onların egemenliği altında bulunmaktadır.”

Jeremy Bentham

“Toplumda bir insan bir şey verirken ya da alırken, bunu kendisi için karlı bir iş diye yapar.”

Sokrates

“Herkes en fazla kendi çıkarını, en az başkalarının çıkarını düşünür.”

Aristo

“Her bireyin kendi koşullarını iyileştirmeye yönelik doğal çabaları, dışarıdan yapılacak herhangi bir yardımdan çok daha yararlıdır ve toplumda servet ve refahın artması için yeterlidir.”

Adam Smith

“İnsana kılavuzluk edebilecek biricik ipucunu, doğru olarak anlaşıldığı ve sebatla uygulandığı takdirde fayda ilkesi sağlar. Teoride hiçbirinin inkara cesaret edemeyeceği kararı, ancak bu ilke verir. Bu ilke insanları teoride bile uzlaştıracak bir

şeydir. Fayda ilkesi sayesinde, insanlar teoride olduğu kadar pratikte de anlaşmazlık halinde oldukları zamankinden hiç olmazsa biraz daha etkin bir birliğe yaklaşırlar.”

Jeremy Bentham

“Piyasalar acımasızdır. Değer yaratan şeyleri ödüllendirir, değer yaratmayan şeyleri ise gözden çıkarır ya da cezalandırır. Konunun kişisel bir yönü yoktur. “Görünmez el” görünmez olduğu kadar çevresini de görmez. Tuttuğu yolda dümdüz ilerlerken, kimin sırtını sıvazladığını, kimin çenesine yumruk indirdiğini bilmez ve buna aldırış etmez.”

Thomas Stewart

“Bir kasabın ekmeğe, bir fırıncının da ete ihtiyacı vardır. Bu nedenle kasapla fırıncının birbirini sevmesi için mantıklı bir neden vardır. Her ikisi de birbirine yararlı olur.”

Bertrand Russell

“Bireyler kendi işlerini ve kendi çıkarlarını devletten daha iyi anlarlar ve korurlar.”

John Stuart Mill

“İnsan faydasını maksimize eden bir hayvandır. İnsan evinde, işinde- kendi özel işinde yada devlet işinde- kilisede, bilimsel çalışmalarında, kısaca her yerde fayda maksimize etmeye çalışan birisidir.”

George Stigler

“Kendine yardım et, cennet de sana yardım edecek.”

La Fontaine

“Toplumun çıkarını artırmayı amaçlayan bireyler, görünmez politik el ile kendi özel çıkarını artırırılar.”

Milton Friedman

“Hak ettiğiniz dünyayı elde edebilirsiniz; o dünya mevcuttur, gerçektir, mümkündür: O dünya sizindir. Fakat onu elde etmek için kendinizi tamamen adamanız, geçmiş dünyanızla, o dünyanın ‘insan başkalarının hatırı için yaşaması gereken kurbanlık hayvandır’ diyen temel doktrini ile bütün bağlarınızı koparmanız gereklidir. Kendi kişiliğinizin kıymeti uğruna mücadele edin. Kendi gururunuz uğruna mücadele edin. İnsan tabiatının özü olan hükümler ve rasyonel zihniniz uğruna mücadele edin. Ahlakınızın yaşamanın ahlaki olduğuna, mücadelenizin, yeryüzünde var olmuş her başarının, her kıymetin, her yüceliğin, her güzelliğin, her iyiliğin mücadelesi olduğunu bilmenin verdiği mutlak güven ve dürüstlikle mücadele edin.”

Ayn Rand

“Atinalı Demades, cenaze törenleri için gerekli şeyleri satan bir hemşerisini, bu işten fazla kazanç beklediğini, bu kazancın da ancak bir çok insanın ölümünden gelebileceğini ileri sürerek mahkum etmiş. Haklı bir yargı denemez buna; çünkü hiç bir kazanç başkasına zarar vermeden sağlanamaz, öyle olunca da her çeşit kazancı mahkum etmek gerekir.

Tüccar, gençliğin sefahata düşmesinden kar sağlar, çiftçi buğdayın pahalılaşmasından, mimar evlerin yıkılmasından, hukukçu insanların davalı, kavgalı olmasından; din adamlarının şan, şeref ve görevleri bile bizim ölümümüze ve kötülüklerimize dayanır. Yunanlı komedyen şairi Philemon, ‘hiçbir hekim dostlarının

bile sağlığından hoşlanmaz' dermiş, 'hiçbir asker de yurdundaki barıştan.' Daha da kötüsü, herkes iini yoklasa görür ki gizli dileklerimiz bir çoğu başkasının zararına doğar ve beslenir."

Michel de Montaigne

"Eşitliği-retim sonucu elde edilen hasılanın dağılımı anlamında özgürlüğün önüne koyan bir toplum, ne eşitliği gerçekleştirebilir, ne de özgürlüğe ulaşabilir."

Milton Friedman

"Kimseye hakkı ve adaleti satmayacağız, menetmeyeceğiz ya da geciktirmeyeceğiz."

Magna Carta Libertatum

"Adalet toplumsal kurumların ilk erdemidir."

John Rawls

"Adalet mülkün temelidir."

Nizamülmülk

"Kuvvet olmadan adalet, güçsüzlük; adalet olmadan kuvvet ise tiranlıktır."

Blaise Pascal

"Sadece bireysel davranışın bir adaleti vardır, fakat ayrı bir sosyal adalet yoktur."

Friedrich A.von Hayek

“Adil bir fiyat’, ‘adil bir ücret’, ‘adil bir gelir dağılımı’ kavramları şüphesiz çok eskidir, bununla beraber, şurası dikkate değer ki, filozofların bu kavramların anlamı hakkında spekülasyonda bulunduğu iki bin yıl boyunca, bir piyasa düzeninde neyin adil olduğunu belirlememize yarayacak bir tek kural keşfedilemedi. Gerçekten, en ısrarlı bir şekilde sorunun peşinden giden bir grup bilim adamı, en sonunda tekrar adil fiyat veya adil ücreti; hile, şiddet ve ayrıcalığın olmadığı bir pazarda kendi kendine oluşan fiyat ve ücret olarak tanımlamaya yöneldiler. ‘sosyal’ veya ‘dağıtımçı’ adalet hakkındaki bütün spekülasyonların negatif adalet mafhumuna ulaşması kaçınılmazdı.”

Friedrich A.von Hayek

“Devlet kelimesinin kökeni Yunanca dümen tutmak, yön vermek anlamına gelen ‘*kybernare*’ dir. Devletin görevi teknede kürek çekmek değil dümen tutmaktır. Hizmet götürmek kürek çekmek anlamına gelir ve devlet bunda pek başarılı değildir.”

E.S.Savas

“Ekonomik hayatı bir futbol maçına benzetiyorum. Hakem nasıl oyuna katılmazsa, devletin de ekonomik faaliyetler meydanında yeri yoktur. Güzel bir futbol maçında dikkati çeken nokta, oyun kurallarının alanda hakim olmasıdır.”

Ludwig Erhard

“Piyasalar fonksiyonel olduğu sürece devlete gerek yoktur. Devletin vatandaşlarını güvenlik şemsiyesi altına alması koşuluyla piyasalar, bireylerin özgürlüğünü ve düzenini sağlar.”

James M.Buchanan

“Gündem kriteri, yakın gelecekte neyin acil ve gerekli olduğu ile ilgilidir. Sosyal olan hizmetler ile bireysel olan hizmetleri birbirlerinden ayırmalıyız. Devlet için en önemli gündem özel şahısların halihazırda yapabildikleri hizmetlerin yapılmaması, eğer devlet yapmazsa hiç kimsenin yapamayacağı hizmetlerin yapılmasıdır. Devlet için önemli olan bireylerin halihazırda yaptıkları işlerin daha iyi ya da daha kötü yapılması değil, bireyler tarafından hiç yapılmayan işlerin yapılmasıdır.”

John M.Keynes

“Bentham’ın ‘Gündem’ ve ‘Gündem-Dışı’ diye yaptığı yararlı ve unutulmuş ayırımını hatırlamalıyız. Bentham’ın “Gündem” ile ifade etmek istediği; müdahalenin hem genel olarak gereksiz hem de tehlikeli olduğu yargısıdır. Belki de iktisatçıların şimdi temel görevlerinden birisi devlet açısından Gündem ile Gündem-Dışı’nı birbirlerinden ayırmak zorunda olmalarıdır.”

John M.Keynes

“Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler, dünya kendi kendine gider.”

François Quesnay

“Laissez faire doktrininin kabul edilmesi halinde, bir kimse evinin bahçesinin vahşi bir ortama dönüşmesine razı oluyor demektir. Bu durumda bahçede bulunan güller, yabancı otlarla mücadele etmek zorunda kalır. Sonuçta, en güçlü olanlar yaşayabilir.”

John Ruskin

“Laissez- faire ilkesinin yetersiz olduğu durumlarda devlet müdahalesi gereklidir düşünce doğru değildir. Zira devlet müdahalesinin kaçınılmaz sonuçları özel teşebbüslerin başarısızlıklarından daha kötü olabilir.”

Henry Sidgwick

“Bir çeşit plancılığa muhalefet etmekle, dogmatik bir ‘*bırakınız yapsınlar*’ (laissez faire) taraftarlığı aynı şey demek değildir; bunların birbirlerinden ehemmiyetle tefrik edilmesi lazımdır. Liberalizm, insanları ahenkli bir düzen dahilinde gayret sarfetmelerini sağlayan “rekabet” kuvvetlerinden kabil olduğu kadar iyi bir şekilde istifade edilmesini ister; yoksa her şeyin olduğu gibi bırakılmasını istemez.”

Friedrich A. von Hayek

“Laissez faire ideali sadece bir seraptır.”

John Gray

François Quesnay

“Liberalizmin spontan koordinasyon ilkesi; kaynakların dağılımı, mal ve hizmetlerin bölüşümü ve ürünlerin tercihi konularında herhangi bir politik karara gerek olmaksızın ekonominin daha iyi işleyeceğini ve bireysel çıkarların uzlaştırılabileceğini savunur. Bir toplumda ekonomik konularda politik karar alma alanının daraltılması, piyasa ya da teşebbüs ekonomisine işlerlik kazandırır. Piyasa ekonomisi elbette politik-yasal düzenden tamamen bağımsız bir şekilde işlemez. Bütünüyle kamusal veya kolektif özellikteki mal ve hizmetlerin arz edilmesi, bireyler arasındaki sözleşmelerin yürürlüğe konulması ve bireysel hak ve özgürlüklerin korunması açısından devlete

gerek vardır. Devletin ya da politikanın bu sınırlı görev ve fonksiyonu, en iyi bir şekilde klasik iktisatçılar tarafından anlaşılmıştır.”

James M. Buchanan

“Serbest piyasanın varlığı devlete olan ihtiyacı ortadan kaldırmaz. Devlet ‘oyunun kuralları’nı tespit etmek ve bu kuralları uygulamak için gereklidir. Piyasanın görevi, politik araçlar kullanılarak alınan karar ve uygulama alanlarını ve devletin doğrudan oyuna katılmak istediği alanları daraltmak ve sınırlamaktır.”

Milton Friedman

“Hemen hemen tüm iktisat politikası yazarları, tüm devlet adamları ve parti liderleri kapitalist ve sosyalist olmayan ideal bir sistem arayışı içerisindedirler. Bunların bir kısmı devlet müdahalesi ile özel mülkiyetin engellendiği, düzenlendiği ve yönlendirildiği bir sistemi arıyorlar. Biz bu iktisat politikasını ‘müdahalecilik’, sistemin kendisini ise ‘engellenmiş piyasa ekonomisi’ olarak adlandırıyoruz.”

Ludwig von Mises

“Ticaretin devlet tarafından yürütülmesi şeklinde yorumlanan liberalizm, sahte bir liberalizmdir. Ülkemizde ticareti bürokratik hale getirme yolunda atılan her adım, liberalizmin temeline dinamit koymak demektir.”

Herbert Hoover

“Kurumsal düzenin devlet tarafından oluşturulmasına evet; ekonomik sürecin devlet tarafından planlanmasına hayır!”

Walter Eucken